

Xalqaro nordik universiteti

Mavzu: ASAB

Asab kasalligida bemorlarning kasallik tarixini yozish

- Bemorning kasallik tarixini to'ldirishda dastlab uning familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan yili, jinsi, millati, manzili, ishlash joyi, kasbi, shifoxonaga kelgan vaqti va soati, shifoxonadan chiqqan vaqti, qaysi transportda kelgani, yo'llanmasidagi tashxisi, qabulxonada qo'yilgan tashxisi va yakuniy tashxisi yoziladi. Bemorning asosiy shikoyatlari so'raladi. bemordan bosh og'rishi, boshning qanday og'rishi, doimiyligi, kunning qaysi vaqtida og'rishi, og'riq boshning qaysi joylarida ko'proq bo'lishi va og'riqni keltirib chiqaruvchi sabablar so'raladi. Kasallikning rivojlanish anamnezida kasallikning boshlanishi, dastlabki belgilar, kechishi, qilingan davoning natijasi so'raladi.

Asab sohasini tekshirish

- **Ruhiy holati va gapirishi.** bemorning hushi o‘zida yoki hushdan ketgan, hamma gapni tushunadi, savollarga to‘g‘ri javob beradi, joyni, vaqtni aniq ayta oladi, yoshi olgan ma’lumotiga to‘g‘ri keladi.
- **Kalla suyagining** shakli odatdagidek, aylanasimon, paypaslab ko‘rilganda chandiq, kemptik izlari ko‘rinmaydi. Barmoq bilan urib ko‘rilganda kalla sohasida og‘riq sezilmaydi.
- **Umurtqa pog‘onasi** shakli odatdagidek, ko‘krak kifozi, bel lordozi me‘yorida, skolioz yo‘q, umurtqa pog‘onasining hamma tomonga harakatlari to‘liq, og‘riq sezmaydi. Umurtqa pog‘onasi bo‘ylab suyaklarni paypaslaganda va urib ko‘rilganda og‘riq sezmaydi.

Mimik sinovlarda yuzdagi harakatlar

- **Mimik sinovlarda yuzdagi harakatlar:** ikki tomondagi qoshlarini bir xil ko‘taradi, ko‘zlarini yaxshi yuma oladi, tirjayganda burun-lab qatlami ikki tomonga bir xil ketadi, lunjlarni shishira oladi. Eshituv nervi: koxlear qismi – eshitish o‘tkirligi, quloqda shovqin, shang‘illash va eshitish gallutsinatsiyalari tekshiriladi. vestibular qismi – bosh aylanishi, nistagm, muvozanat buzilishi aniqlanadi.
- Ovoz chiqishi tiniq yoki dimog’ bilan gapiradi, yutishi yaxshi yoki yutganda qiynaladi, yutganda ovqat burundan qaytib tushmaydi. Yumshoq tanglay simmetrik, sezuvchanligi, tanglay va halqum reflekslari, tilning orqa 1/3 qismida ta’im bilish o‘ng va chap tomondan alohida tekshiriladi. qo‘shimcha nerv: boshni harakatlantirish – orqaga, o‘ng va chap tomonga, o‘ng va chap yelkani ko‘tarish, kuraklarni bir-biriga yaqinlashtirish aniqlanadi. Tilosti nervi – til og‘iz ichidan to‘g‘ri chiqariladi, til harakatlari hamma tomonga to‘liq, atrofiya va til mushak tolalarining tortilishi ko‘riladi.

Sezuvchanlik

- **Sezuvchanlik.** Og‘riqdan shikoyatlari so‘raladi, qo‘l va oyoqda uvishish yoki chumoli yurgandek, og‘riq joylarni aniqlash. Tortishish belgilari (neri, Lasseg, vasserman) o‘ng va chap tomonda ko‘riladi.
- **Yuzaki sezish** (og‘riqni sezish, issiq-sovuqni ajrata bilish, tanaga tekkan narsani bilish), chuqur sezgi (mushak-bo‘g‘imdagi sezgi, bosim, og‘irlik, tana qismlarining joylashish sxemasi, tebranish, jismlarni paypaslab bilish va boshq.) tekshiriladi.

Vegetativ asab tizimi

- **Vegetativ asab tizimi.** terining rangi (oqargan yoki qizarganligi, ko‘p terlash, harorati, junlar chiqishi) ikki tomondan bir xilligi tekshirib ko‘riladi. Dermografizm (qizil, oq, aralash yoki bo‘rtib chiqqan), barmoqlar qaltirashi, siydik va axlatning tutilib qolishi yoki tuta olmaslik, jinsiy faoliyat, qon tomir urishi (*a.radialis* va *a.femoralis pasterior*) bir xilligi va tirnoqlar holati aniqlanadi.
- **Oliy asab faoliyati.** vaqtni, joyni aniqlab olish, xotirada saqlash, diqqatni jamlash, nutq, yozish, o‘qish, hisoblash, narsalarni taniy olish (*gnosis*) va apraksiya kiradi. Uyqu holati, kayfiyat, shifokor tekshirganda bemor o‘zini tutishi, savollarga javob berishi, psixomotor qo‘zg‘alishlar kuzatiladi.

Asab kasalliklarini davolash va parvarish qilish

- **Asab kasalliklarini davolash va parvarish qilish** asab kasalliklarini davolashda, odatda, bir yo‘la bir necha usullardan foydalaniladi. Bemorga ma‘lum bir rejim, parhez, dori moddalari, zarur bo‘lganda jarrohlik usullari tavsiya etiladi.
- Bemorni davolashda hamshiralarning xizmati alohida ahamiyatga ega. Chunki ular shifokor buyurgan har qanday muolajalarni bajaribgina 4– asab va ruhiy kasalliklar qolmay, o‘zlarining shirin so‘zlari bilan ham bemorlarning tezroq sog‘ayib ketishlariga xizmat qilishlari kerak. Tibbiyot hamshirasi ishda, bemorlarni davolashda sabr-toqatli, shirinso‘z, mehribon, ayni paytda, talabchan bo‘lishi lozim. Bemorlar xushchaqchaq, kamtarin, hushyor, e‘tiborli xodimlarni yoqtiradilar.
- Tibbiyot hamshirasi o‘z kasbini chuqur egallagan, bilimli bo‘lishi, kasallikning kechishini, dori-darmonlarning organizmga ta‘sirini yaxshi bilishi kerak.

Sog'lig'ini tiklash asosiy tamoyillari

- 1) Shifokor bilan bemorning yaqindan suhbatlashishi;
- 2) Bemor hayot faoliyatining hamma tomonlariga (oilada tutgan o'rni, jamiyatdagi faoliyatiga, uning o'ziga hamda kasaliga) e'tibor berish va ularga ta'sir qilish turlicha bo'lishini hisobga olish;
- 3) Ta'sir ko'rsatishning biologic (dori-darmonlar, fizioterapiya usullarining ta'siri) va ruhiy ijtimoiy psixoterapiya, mehnat bilan davolash;
- 4) Rehabilitatsiyaning yuqoridagi uchala turini birgalikda o'tkazish yoki biridan ikkinchisiga o'tish.

Arterial bosimni yelka arteriyasida o'lchash texnikasi.
Arterial bosimni o'lchash vaqtida tekshirilayotgan odam:

tinch o'tirishi yoki yotishi;

gaplashmasligi;

zinadan ko'tarilib kelganda, tez yurib kelgan
bo'lsa 10 - 15 minut kelgandan so'ng
tinchlanishi;

yelka sohasida yara va jarohatlar bo'lmasligi;

o'lchashni kuzatib turmasligi;

hayajonlanmasligi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "Tibbiyot muhandisligida zamonaviy texnologiyalar", Z. B. Juraev, Y. K. Ismoiljonov, Andijon mashinasozlik instituti, 2020.
2. "Tibbiyot texnikasi" S.X.Umarov, Toshkent-2018
3. <https://mymedic.uz>